Suomen luonnonsuojeluliitto ry
kirjallinen asiantuntijalausunto
ympäristövaliokunta
8. lokakuuta 2025

Asia: K 16/2025 vp Valtioneuvoston ilmastovuosikertomus 2025

Suomen luonnonsuojeluliitto kiittää lausuntopyynnöstä ja toteaa seuraavaa. Valtioneuvoston vuoden 2025 ilmastovuosikertomus osoittaa, että hallituksen tulee roimasti tehostaa toimia ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi. Tilannekuva on huolestuttava, sillä kansalliset nettopäästöt ovat samalla tasolla kuin 30 vuotta sitten, vaikka fossiilisia päästöjä on onnistuttu vähentämään.

Ilmastolain hiilineutraaliustavoitetta vuoteen 2035 mennessä ei saavuteta nykykehityksellä ilman lisätoimia kaikilla sektoreilla. Luonnonsuojeluliitto vaatii erityisesti luonnonhiilinielujen vahvistamista, koska maankäyttösektorin päästöt kasvoivat viime vuonna entisestään. Vuoden alussa saatiin tieto, että myös Suomen metsät ovat muuttuneet nielusta päästölähteeksi.

Metsät ovat kääntyneet päästölähteeksi
Ilmastovuosikertomuksen mukaan maankäyttösektorin päästöt kasvoivat vuonna 2024, ja pikaennakkotietojen mukaan sektorin nettopäästö oli 13,5 Mt CO2-ekv. Ilmastovuosikertomus osoittaa myös, että Suomen maankäyttösektorin lisätoimien tarve on tällä hetkellä suuruusluokaltaan jopa 34 Mt CO2-ekv tasoa. Suomi on siis jäämässä EU:n LULUCF-velvoitteista ja metsien nielujen romahtaminen on merkittävä uhka hiilineutraaliustavoitteen saavuttamiselle. WEM-skenaarion mukaan sektori on vuonna 2035 edelleen 15,8 Mt CO2-ekv. päästölähde, eikä edes WAM-skenaario käännä kehitystä nieluksi.

Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman (MISU) päivitetty skenaariotarkastelu osoittaa, että MISU:n toimet voisivat tuottaa 4,7 Mt CO2-ekv ilmastohyödyn. Edes täysimääräisesti toteutettu MISU ei kuitenkaan riitä kääntämään maankäyttösektoria riittävän suureksi nieluksi. Lisäksi nykyisen MISU:n toimeenpano nojaa osittain politiikkainstrumentteihin kuten metsätalouden kannustinjärjestelmä METKA ja metsästrategia, joiden ensisijainen tavoite ei ole MISU:n toimien edistäminen. Maankäyttösektorille tarvitaan määrätietoisempaa ilmastopolitiikkaa, joka korjaa sektorin nykyisen kehityksen.

Monia ohjauskeinoja hiilinielujen vahvistamiseksi on tutkittu ja tarjolla. Näitä ovat esimerkiksi metsien kiertoaikojen pidentäminen taloudellisin ohjauskeinoin, maankäytön muutosmaksun käyttöönotto sekä puuston ikä- ja läpimittarajojen palauttaminen metsälakiin. Lisäksi puupohjaisten polttoaineiden vuositasolla 440 miljoonan euron veroedusta luopuminen ohjaisi puuta korkeamman jalostusarvon tuotteisiin polttamisen sijaan. Hakkuutasojen maltillistaminen on tehokkain keino, jolla metsien hiilinielua voidaan kasvattaa riittävän nopeasti. Edellä mainitut keinot auttaisivat myös laskemaan hakkuupainetta. Hakkuumäärien kestävä taso on Luonnonsuojeluliiton näkökulmasta 55-60 miljoonaa kuutiota vuodessa.

Hallitus osoitti puoliväliriihessä varoja metsätuhojen ennaltaehkäisyyn, metsälannoituksen edistämiseen ja metsäpinta-alan lisäämiseen. Nämä toimet uhkaavat olla selvässä ristiriidassa luonnon monimuotoisuuden ja vesiensuojelun tavoitteiden kanssa. Metsälannoitus voi lisätä kasvua lyhyellä aikavälillä, mutta se voi heikentää vesistöjen tilaa ja luonnontilaisia elinympäristöjä. Metsäpinta-alan laajentaminen esimerkiksi soita metsittämällä voi heikentää arvokkaita elinympäristöjä.

Esitettyjen toimien perusteella syntyy vahva vaikutelma, että maankäyttösektorin ilmastotoimien ensisijaisena tavoitteena ei ole hiilinielujen vahvistaminen, vaan metsätalouden hakkuumahdollisuuksien turvaaminen. Luonnonsuojeluliitto katsoo, että tämä on vallitsevaan tilanteeseen nähden täysin nurinkurinen tapa toimia. Todelliset ratkaisut hiilinielujen vahvistamiseksi edellyttävät metsänkäytön kestävyyden vahvistamiseta ja luonnon monimuotoisuuden huomioon ottamista.

Hallitus on päättänyt ohjata 8 miljoonaa euroa hiilinielujen ja hiilivarastojen laskentaa havainnointijärjestelmän avulla parantamaan tietopohjaa, mutta tämä ei vielä vahvista nieluja itsessään. Luonnonsuojeluliiton mielestä hallituksen tulisi kohdistaa uskottavia rahallisia satsauksia myös konkreettisiin toimiin, joilla hiilinieluja kasvatetaan.

Päästövähennysten eteneminen on hidasta taakanjakosektorilla
Pikaennakkotietojen mukaan taakanjakosektorin kasvihuonekaasupäästöt vähentyivät vuonna 2024 edellisestä vain 0,2 Mt CO2-ekv. Tämä tahti ei riitä saavuttamaan kansallisia päästövähennystavoitteita, eikä Suomelle EU-tasolla asetettua taakanjakosektorin 50 % vähennystavoitetta vuoteen 2030 mennessä.

Tilanne vaikeutuu entisestään, jos metsien hiilinielujen vaje siirtyy sektorin katettavaksi. Ilmastovuosikertomus osoittaa, että taakanjakosektorin päästökehityksessä on epävarmuuksia jopa ilman maankäyttösektorin tilannetta. Maankäyttösektorin alijäämä siirtyy taakanjakosektorin katettavaksi vuonna 2027, mikä kasvattaa Suomen päästövähennysten tarvetta entisestään. Suomella on siten arvioitua suurempi tarve lisätoimille taakanjakosektorilla kattaakseen myös maankäyttösektorin alijäämää.

Kesällä 2025 lausunnoilla ollut ja taakanjakosektoria koskeva keskipitkän aikavälin ilmastosuunitelma on puutteellinen ilmastotavoitteiden näkökulmasta. Taakanjakosektorille tarvitaan sitovia, johdonmukaisia, ja ilmastotieteen kanssa linjassa olevia toimia.

Hallituksen nykyinen politiikka on ollut poukkoilevaa, mikä hidastaa päästövähennyksiä ja kasvattaa pitkän aikavälin kustannuksia. Esimerkiksi uusiutuvien polttoaineiden jakeluvelvoitteen heikennys vuosille 2024-2027 siirtää kohtuuttoman suuren velvoitteen vuodesta 2028 eteenpäin. Päästövähennyksiä hidastaa myös liikennesähkön sisällyttäminen jakeluvelvoitteeseen ilman vastaavaa velvoitetason nostoa, sekä jakeluvelvoitteen joustomekanismi.

Myös fossiilisten polttoaineiden verotusta on kevennetty, ajoneuvoveroa on alennettu myös suuripäästöisiltä autoilta, ja joukkoliikenteen arvonlisäveroa on korotettu. Liikennesektorilla päästöjen riittäväksi vähentämiseksi tarvitaan rakenteellisia muutoksia, kuten panostuksia joukkoliikenteeseen sekä kävelyyn ja pyöräilyyn.

Maatalouden päästöjä on vähennettävä määrätietoisesti. Maatalouden päästövähennyspotentiaali on merkittävä erityisesti näin on turvemaiden osalta. Hallituskauden alussa leikatut kosteikkoviljelyn kansalliset tuet tulisi palauttaa. Lisäksi maataloustukia tulisi suunnata nykyistä vahvemmin uudistavan viljelyn toimiin. Myös ruokajärjestelmän päästöjä on vähennettävä siirtymällä määrätietoisesti kasvipainoitteisempaan tuotantoon.

Rakennusten lämmityksen päästövähennyksissä on edistytty öljy- ja kaasulämmityksestä luopumisen tuen avulla. Näiden tukien jatkaminen olisi perusteltua, mutta energiatehokkuuden parantaminen on nostettava keskiöön, jotta erillislämmityksen päästöt saadaan tehokkaasti laskuun.

Ilmastovuosikertomuksen valopilkkuna on puhtaan energiasiirtymän eteneminen erityisesti päästökauppasektorilla. Jo aiemmin tehdyt päätökset kivihiilen ja turpeen osalta ovat vauhdittaneet päästövähennyksiä. Tämä osoittaa, että päästövähennykset ovat mahdollisia, kun ohjauskeinot ovat selkeitä. Tätä johdonmukaisuutta tarvitaan myös maankäyttösektorilla ja taakanjakosektorilla.

Lisätietoja:

- Antti Heikkinen, ympäristöpäällikkö, 044 901 0461, antti.heikkinen@sll.fi
- Nelli Immonen, ilmastoasiantuntija, 045 7885 2037, nelli.immonen@sll.fi